

התם פסול ושמא וקבא טהור ושמא –

There it is *Posul* and *Tomay*; and here it is *Tohoir* and *Tomay*

OVERVIEW

The גמרא argues that we cannot say that ר"מ derived his rule (that we may burn תרומה טהורה on פסח together with ערב טמאה), from the ruling of ר"ע (who says they burnt שמן together with a [אב הטומאה] נר), for by ר"ע the שמן was at least טהור (it was a תרומה שלישי בתרומה), however in the case of ר"מ the תרומה is טהור; it is not at all. תוספות discusses why despite this distinction we could seemingly argue that the ruling of ר"מ can be derived from ר"ע, but nevertheless it indeed cannot be derived.

תוספות asks:

וקשה לרבינו יצחק בשלמא למאן דאמר אוכל מטמא אוכל¹ אתי שפיר -

And the ר"י has a difficulty; granted according to the one who maintains that food can be משמא food מדאורייתא (even) by תרומה, it is well understood -

דלא יליף איסורא² דרבנן בשעה ששית מפסול דאורייתא³ -

That we cannot derive that we may be מטמא **an איסור דרבנן** in the sixth hour (the תרומה טהורה) with תרומה טמאה, **from** the fact that we can be מטמא the oil, which was פסול מדאורייתא, with the נר.

אבל למאן דאמר⁴ אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא אמאי לא יליף שפיר -

However, according to the one who maintains that אוכל is not מטמא אוכל (even by תרומה), why cannot we properly derive the rule of ר"מ from the testimony of ר"ע, that -

כמו שמותר לעשות מפסול דאורייתא ראשון דאורייתא⁵ -

¹ This refers to אביי (on 8,7) who maintains that (by קדשים and even) by תרומה the rule is that אוכל is מטמא אוכל מדאורייתא.

² See previous תומאה and איסור (הנאה) equates (ר"מ according to) תוספות [TIE footnote # 3], תוספות ד"ה הכא

However ר"מ argues that we can burn תרומה טהורה (which is only אסור מדרבנן) together with תרומה טמאה (which is only אסורה מדרבנן [making it similar to טהורה]). In the case of ר"ע (from where [תרומה] אוכל מטמא אוכל מדאורייתא (since טמא מדאורייתא will become [טומאה דרבנן]). Even if we may increase the level of דאורייתא by the טמא, nevertheless we cannot derive from it that we can be טהור מדאורייתא (and אסור (טמא) מדרבנן) together with the נר which will raise the level of טומאה by the שמן. How can we derive that we may be something which is merely אסור (or אסורה) only מדרבנן, from the rule that we may increase the טומאה of something which is already מדאורייתא (טמא)?! Even if we may increase the level of דאורייתא by תרומה which is already טמא, nevertheless we cannot derive from it that we can be טהור מדאורייתא (and אסור (טמא) מדרבנן) together with the נר which will raise the level of טומאה by the שמן. How can we derive that we may be something which is merely אסור (or אסורה) only מדרבנן, from the rule that we may increase the טומאה of something which is already מדאורייתא (טמא)?!

⁴ This refers to רבינא and רב אדא בר אהבה משמיה דרבא, on ידא, who maintain that by תרומה (certainly) אין אוכל מטמא אוכל מדאורייתא.

⁵ This is the testimony of ר"ע regarding the שמן (which is פסול דאורייתא) which becomes a ראשון דאורייתא by touching

- ראשון דאורייתא a פסול דאורייתא Just as it is permitted to make from a
הכי נמי מותר לעשות מאיסורא דרבנן שני דרבנן⁷ -

- שני דרבנן a איסור דרבנן It is also permitted to make from an
כדקמדמי בסמוך דקאמר נימא דקסבר רבי מאיר כולי⁸ -

As the גמרא states, for the טומאה to איסור immediately attempts to compare גמרא,
‘shall we say that ר"מ assumes, etc.’

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דלא דמי⁹ דמקלקול דאורייתא שיכול לקלקלו עוד יותר -

And the ר"י says; that they are not alike; for from the fact something which was
spoiled מדאורייתא (referring to the פסול (שמן פסול), one may spoil it even more (making it
into a ראשון by burning it with a נר which is an הטומאה -

אין ללמוד¹⁰ שיוכל לקלקל קלקול דרבנן יותר אפילו בקלקול דרבנן -

We cannot derive that one may additionally spoil something which was
spoiled מדרבנן (תרומה טמאה, by burning it with טהורה בשעה ששית (the מדרבנן
the addition is only מדרבנן (אין אוכל מטמא אוכל), therefore ר"מ cannot derive his ruling
from the testimony of ר"ע -

אבל בסמוך מדמי שפיר קלקול איסור דרבנן לקלקול שלישי דרבנן¹¹ -

However, the גמרא shortly correctly compares spoiling an איסור דרבנן to
spoiling a שלישי דרבנן.

the נר (which is an הטומאה).

⁶ This refers to the תרומה טמאה which is considered as if it is אסורה מדרבנן (and is considered as if it is אסורה מדרבנן).

⁷ When we will burn the תרומה טמאה together with the תרומה טהורה it will not become מדאורייתא, since אוכל מטמא אוכל מדאורייתא (שלישי) to a (שני). It is the view of תוספות (in the question) that if we can increase the טומאה level מדאורייתא, we can also increase the מדרבנן level.

⁸ The גמרא asks (rhetorically), ‘shall we say that ר"מ maintains that the טומאה באב הטהרה was בשר שנטמא באב הטהרה and the טומאה was only מדרבנן’, in which case the comparison to the case of ר"מ would be understood; just as we can make a מדרבנן (בשר) into a higher level of טומאה מדרבנן (since מדאורייתא אוכל מטמא אוכל מדאורייתא), so too can we make an איסור (תרומה טהורה בשעה ששית) into a מדרבנן. This proves that we can compare an איסור (פסול) to a טומאה. The same should apply to ר"ע, once we know we can compare איסור to טומאה, it would seemingly follow that if we can increase a דאורייתא טומאה, we should also be able to increase a דרבנן טומאה. The two should be parallel.

⁹ We cannot compare what the גמרא says shortly, 'נימא וכו' (see footnote # 8), to the manner which תוספות wanted to derive from ר"ע (see footnote # 7), as תוספות continues to explain.

¹⁰ Now rejects completely what he assumed in the question that increasing a דאורייתא טומאה and increasing a דרבנן טומאה are equal (see footnote # 7). Rather, תוספות maintains now that even if we may increase the level of טומאה by a דאורייתא, this gives no indication that we may raise the level of טומאה by a דרבנן. See footnote # 23.

¹¹ The גמרא there is merely comparing (דרבנן) to איסור (דרבנן), that if one may increase the level of טומאה by a דרבנן, one may also increase an איסור דרבנן to a ‘higher’ level of טומאה. However, the גמרא did not compare increasing the level of דאורייתא טומאה to increasing the level of דרבנן טומאה.

טומאה דרבנן to טומאה דאורייתא proves his point that we cannot compare תוספות

תדע דהא רבי יוסי דסבירא ליה לקמן (ט,א) טומאת משקין לטמא אחרים דאורייתא¹² -
משקין **You know that this is so, for according to ר"י who maintains later that**
- מדאורייתא others מטמא have the ability to be

והוי ליה וולד טומאה דרבי חנינא דאורייתא -

So in the case of ר"ה, the שני שנטמא by a וולד הטומאה is, and
nevertheless -

לא יליף מיניה¹³ איסורא דרבנן שיהא מותר לעשותו שני דרבנן -

איסור **does not derive from רחס"ה that it is permitted to make from an**
ר' יוסי **- טמא מדרבנן will only become תרומה טהורה בשעה ששית and the שני דרבנן a דרבנן**

דלמאן דאמר אין אוכל מטמא אוכל כששורפו עם טמאה לא הוי אלא שני דרבנן¹⁴ -

תרומה **For, according to the מ"ד that אין אוכל מטמא אוכל, when he burns the**
15. שני דרבנן it will only become a תרומה טמאה with the טהורה **This proves that even if**
one is permitted to increase a דאורייתא, we cannot derive from this that one may increase a
טומאה דרבנן.

asks.¹⁶ תוספות

ואם תאמר למאי דמוקים לה בולד טומאה דרבנן¹⁷ רבי חנינא נמי מוסיף אדרבי עקיבא -

¹² explains the מחלוקת between ר"מ ור"י in this manner. The וולד הטומאה (of רחס"ה) is where the meat touched liquids which touched a שרץ making the meat a שלישי (the שרץ is an אב, the משקה [which touched anything that touched the שרץ (and became a ראשון)] is a שני [this was before the משקין מטמא משקין]. This is only טמא מדרבנן according to ר"מ is only טמא דרבנן a מטמא since he maintains that מטמא משקין לטמא אחרים is טומאת משקין מטמא אחרים, therefore we see from רחס"ה that they were מטמא מטמא together with טמאה (אסורה מדרבנן) (which is תרומה בשעה ששית ששית with a דאורייתא, therefore we can burn תרומה טהורה with the טמאה דאורייתא. However ר' יוסי maintains that מטמא משקין לטמא אחרים is טומאת משקין מטמא אחרים, so by רחס"ה they merely added טמאה to a אסור (or טומאה) we cannot derive from this the case of ר"מ were we wish to add טמאה דאורייתא to a אסור (or טומאה) מדרבנן.

¹³ argues on ר"מ and maintains that we cannot derive that the טמאה עם הטמאה שורפין תרומה טהורה עם הטמאה.

¹⁴ Seemingly even according to ר"י we can derive the rule of ר"מ. Just as by רחס"ה we increased a דאורייתא (the טומאה דאורייתא) to a greater level of טומאה (it becomes שני שני), so similarly we should be allowed to elevate the איסור (the שני דרבנן) to a greater level of טומאה דרבנן, for even if it is burnt with the טמאה, it will only become a שני דרבנן since טומאת שני מדרבנן is טומאת שני מדרבנן. The מהרש"א, however asks that we cannot derive anything from רחס"ה (even if we assume that increasing a דאורייתא and a דרבנן are equal), for since we are assuming that אין שני מדרבנן (ר' יוסי) to a דאורייתא (according to ר' יוסי) שלישי דאורייתא, then by רחס"ה all they did was to elevate a שלישי דאורייתא to a שני דרבנן. Rather says the מהרש"א that תוספות meant that ר"י could derive the rule of ר"מ from ר"ע (where we elevate a דאורייתא שלישי דאורייתא to a שני דרבנן). See in מהרש"א how he explains what תוספות writes, 'חנינא דאורייתא', how the הארוך

¹⁵ assumes that the תרומה טמאה in the משנה means (even) a ראשון.

¹⁶ This question is based on תוספות conclusion that we cannot derive that it is permitted to increase a דרבנן from the fact that we may increase a דאורייתא. See 'Thinking it over' # 1.

¹⁷ See footnote # 12; according to ר' ירמיה of רחס"ה is a טומאה דרבנן (according to ר"מ who maintains שני דרבנן). Therefore רחס"ה teaches us that one may make from a שלישי דרבנן into a שני דרבנן (טומאת משקין לטמא אחרים מדרבנן).

And if you will say; that according to those who establish the case of רחס"ה by a ר"ע - ר"ע is also adding to the testimony of ר"ע, ולד טומאה דרבנן דמרבי עקיבא דאמר פסול מדאורייתא מותר לעשותו ראשון¹⁸ -

Because from the testimony of ר"ע that one may make from a ראשון (the פסול דאורייתא) into a ראשון (שמן פסול) -

לא שמעינן שיהא שלישי דרבנן מותר לעשותו שני¹⁹ -

We would not know the rule of רחס"ה that it is permitted to make a שני from a שלישי דרבנן -

ובירושלמי²⁰ פריך לה וקאמר למאן דאמר בולד טומאה דרבנן לא בא רבי עקיבא אלא לפחות - And in תלמוד ירושלמי he asks this question, saying; according to the one who establishes the ruling of רחס"ה by a ר"ע, ולד טומאה דרבנן ר"ע is coming only to lessen the היתר of being קדשים ומטמא תרומה וקדשים - The ירושלמי responds -

תיפתר בטבול יום דבית הפרס שהוא מדבריהם²¹ אך שמחליף²² דברי רבי יוחנן לבר קפרא: You can explain it that ר"ע is discussing a טבול יום, בית הפרס, who is only טמא בר קפרא. However, he exchanges the words of ר' יוחנן with the words of בר קפרא. מדרבנן.

SUMMARY

We cannot derive that it is permitted to increase the טומאה (even מדרבנן) of something which is טמא מדרבנן, from the fact that it is permitted to increase the טומאה of something which is טמא מדאורייתא.²³

THINKING IT OVER

1. It seems that the last question is based on the תירוץ of the ר"י that we cannot

¹⁸ We burn the ראשון מדאורייתא a שמן together with the נר, making the שמן a ראשון מדאורייתא.

¹⁹ ר"ע is discussing increasing the טומאה by a ראשון מדאורייתא (see footnote 18). רחס"ה is discussing increasing a טומאה (ר"ע) that just concluded that even if we may increase a ראשון מדאורייתא (the rule of ר"ע) that does not prove that we may increase a טומאה דרבנן (the rule of רחס"ה). The rule of רחס"ה is a greater חידוש than the rule of ר"ע! From the expression of the משנה which states ר"ע הוסיף it would seem that the חידוש of ר"ע is greater!

²⁰ פסחים פ"א ה"ז.

²¹ Therefore, the חידוש of ר"ע is greater, since you can be מטמא even a מדרבנן and make it into a ראשון, and not only to make a שני into a שני (the חידוש of רחס"ה). See 'Thinking it over' # 2.

²² In our גמרא, it is בר קפרא who establishes the case of רחס"ה by an ראשון מדאורייתא and a טומאה, and אב הטומאה דאורייתא (see footnote # 17). ר"ע establishes our משנה by a ראשון מדאורייתא (see טו,א) and (טו,ב); however in the ירושלמי it is the exact opposite, according to בר קפרא the משנה is discussing a ראשון מדאורייתא and according to ר"י the משנה discusses a ראשון מדאורייתא.

²³ For an explanation why the two are different, see (מהר"ם חלוואה) and (איסורי גברא) (which are [merely] איסורי דרבנן) and (איסורי חפצא) (which are איסורי דאורייתא). By an איסור חפצא the איסור is considered totally unfit (like molded bread) and therefore adding a higher level of טומאה is not really making it any worse, however by an איסור גברא, it is merely that the חכמים tell us to act as if it is טמא, but really טמא, therefore we may (perhaps) not add any טומאה to it even מדרבנן.

derive adding טומאה to a דרבנן, from the fact that we can add טומאה by a דאורייתא.²⁴ However this question (that ר"ע adds on רחס"ה) can be asked even without the תירוקן of the ר"י. According to those who establish רחס"ה by a דרבנן, ולד טומאה דרבנן, if we maintain מטמא אוכל מטמא אוכל בקדשים מדאורייתא, it turns out that רחס"ה permits to be מטמא מדאורייתא something which was טהור מדאורייתא, however ר"ע merely teaches us that one may add טומאה דאורייתא to something which was already מטמא מדאורייתא (פסול)! טמא! (פסול) מדאורייתא. Why did not תוספות ask this question?²⁵

2. According to the ירושלמי that ר"ע is discussing a מדרבנן טבול יום,²⁶ let us say that ר"ע derives his rule (that שורפין טומאה טהורה בשעה ששית עם תרומה טמאה) from ר"ע. Just as there they would burn the שמן that was פסול only with a נר, which caused the שמן to become מטמא מדאורייתא, similarly the שמן אסור מדרבנן may become מטמא מדאורייתא!²⁷

²⁴ See footnote # 16.

²⁵ See מהרש"א הארוך.

²⁶ See footnote # 21.

²⁷ See מהרש"א הארוך.